

Research article

แนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน กรณีศึกษา ย่านท่าหน้านนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

Guidelines to Renovation Commercial Buildings for Urban Conservation:

A Case Study of Nonthaburi pier districts, Nonthaburi Province

สุพัตรา ช้วนลิ้ม¹
Supattra Suanlim¹

Received: 5 June 2024 | Revised: 22 November 2024 | Accepted: 25 November 2024

<https://doi.org/10.55003/acaad.2024.272171>

บทคัดย่อ

อาคารพาณิชย์หรือตึกแถว เกิดขึ้นในประเทศไทยพร้อมกับชุมชนเมืองมานาน โดยมีการพัฒนารูปแบบอาคารและการก่อสร้างมาเป็นลำดับ จนกระทั่งปัจจุบันยังคงมีการก่อสร้างอาคารประเภทนี้อย่างแพร่หลาย ซึ่งอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวยังคงใช้งานตามสภาพและทรุดโทรม ตามกาลเวลาจนถึงปัจจุบัน การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านท่าหน้านนทบุรี 2) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านท่าหน้านนทบุรี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ ย่านท่าหน้านนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน โดยการวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสาน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจและสังเกต การวิจัยเชิงปริมาณโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพอาคารพาณิชย์บริเวณท่าหน้านนทบุรีเป็นอาคารที่ก่อสร้าง โดยใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นโครงสร้างของอาคาร ทำเลที่ตั้งของอาคารพาณิชย์ติดถนนพระราชราษฎรฐานตามแนวถนน ซึ่งเริ่มตั้งแต่ตลาดสดเทศบาลนครนนทบุรี ถึงสถานีเรือโดยสารนนทบุรี อาคารทั้งหมดเป็นอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวของเทศบาล ที่ก่อสร้างในปี พ.ศ. 2508 จำนวน 11 บล็อก 123 คูหา (2) องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านท่าหน้านนทบุรี มีการใช้คานคดหน้าคานคดหลังเพื่อแบ่งห้องแต่ละคูหา (3) แนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน โดยเพิ่มลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของชุมชนที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ที่สามารถเห็นได้ชัดเจนจากอาคารศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์กับการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชนได้

คำสำคัญ: การปรับปรุง อาคารพาณิชย์ การอนุรักษ์

¹ สาขาวิชาออกแบบภายใน คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

¹ Interior Design Department, Faculty of Architecture and design, King Mongkut's University of Technology North Bangkok

ผู้สนับสนุนงานวิจัย อีเมล: supattra.s@archd.kmutnb.ac.th

Abstract

The Commercial buildings, or row houses, have existed in Thailand alongside Thai urban communities for a long time. The architectural styles and construction have continuously developed and evolved over time, and they continue to be built widely today.

Despite their ongoing use, these commercial buildings or row houses have deteriorated with age. This research aims to: 1) Study the physical architectural characteristics of commercial buildings in the Nonthaburi pier districts; 2) Analyze the architectural components of commercial buildings in the Nonthaburi pier districts; and 3) Propose improvement model for commercial buildings in Nonthaburi pier districts with a focus on community conservation. This research uses a mixed-methods approach, combining quantitative research and qualitative research through surveys and observations with questionnaires. The results were as follows: (1) The condition of commercial buildings in the Nonthaburi pier districts consists of structures built with reinforced concrete. These buildings are located along Pracharat Road, starting from the Nonthaburi Municipal Fresh Market to the Nonthaburi Pier. The commercial buildings or row houses are owned by the municipality, constructed in 1965, totaling 11 blocks with 123 units. (2) The architectural components of commercial buildings in the Nonthaburi pier districts use concrete wall fins to separate each unit. (3) Guidelines to Commercial Building's Renovation for an Urban Conservation were formulated by incorporating architectural elements that reflect the community's identity, which can be seen in Nonthaburi City Hall (old building). The guidelines can be applied for the commercial building's renovation for Nonthaburi Pier community conservation.

Keywords: Renovation, Commercial Buildings, Conservation

1. บทนำ

อาคารหรือบ้านพักอาศัยเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตและการใช้ชีวิตในชุมชน อาคารที่อยู่ในตำแหน่งพื้นที่ที่มีคนอาศัยหนาแน่น จึงต้องปรับเปลี่ยนและเพิ่มการใช้งานภายในอาคารอย่างคุ้มค่าที่สุด การสร้างอาคารจึงมีรูปแบบที่เรียกว่าอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวที่สามารถประกอบธุรกิจพร้อมทั้งพักอาศัยได้ในอาคารเดียวกัน อาคารพาณิชย์หรือตึกแถวจึงมีมากในพื้นที่ชุมชนเมือง

รูปแบบอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวมีการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ในส่วนพื้นที่ชั้นล่าง และการใช้เป็นที่พักอาศัยในพื้นที่ชั้นบน อาคารประเภทนี้จึงเป็นที่นิยม เนื่องจากพื้นที่ใช้ประโยชน์ด้านในสามารถปรับเปลี่ยนได้หลากหลาย รองรับการใช้งานประกอบธุรกิจได้หลายประเภท อาคารพาณิชย์หรือตึกแถวมีความซับซ้อนทางการก่อสร้างน้อย มีการใช้ขนาดพื้นที่แต่ละส่วนน้อย โดยมีการใช้ผนังร่วมกันจึงใช้ที่ดินน้อยในการก่อสร้าง จึงทำให้อาคารพาณิชย์หรือตึกแถวมีราคาถูกและซื้อขายง่ายกว่าอาคารประเภทอื่น ชุมชนทำน่านนทบุรีมีการพัฒนามาตามกาลเวลาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน มีวิถีการใช้ชีวิตอยู่คู่แม่น้ำเจ้าพระยามาตลอดจนเป็นจุดศูนย์รวมการเดินทางหลักในจังหวัดนนทบุรี ในปี พ.ศ. 2508 มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ของเทศบาลทั้งหมด 11 บล็อก 123 คูหา นอกจากนั้นยังได้ผลักดันให้เอกชนสร้างอาคารพาณิชย์อีกเป็นจำนวน 15 บล็อก 155 คูหา (Tansukanun, 2016) ความเจริญในทุก ๆ ด้านที่เกิดขึ้นมีผลต่องานสถาปัตยกรรมโดยรอบ ตั้งแต่ท่าเรือมาสู่ตลาดและบริเวณใกล้เคียง อาคารส่วนใหญ่จะเป็นอาคารพาณิชย์ติดถนนประชากรชาชนานไปกับแนวถนนยาวไปจนถึงแยกทำน่านนท โดยอาคารพาณิชย์ย่านทำน่านนทบุรีดังกล่าว เป็นรูปแบบตึกแถว 2 ชั้น และ 3 ชั้น สลับกันไปตามแนวถนนประชากรชา

การปรับปรุงรูปแบบอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนทพบุรี โดยเฉพาะภายนอกอาคารและส่วนต่าง ๆ ของงานสถาปัตยกรรมที่ปรับเปลี่ยนตามยุคและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงประโยชน์ทางด้านธุรกิจและความงามของตัวอาคารพาณิชย์ ซึ่งมีการแข่งขันกันในการตกแต่งอาคารทั้งภายในและภายนอก ทำให้ภาพลักษณ์ของอาคารพาณิชย์ในแต่ละห้องแต่ละแถว มีความแตกต่างและขัดแย้งกัน ซึ่งเกิดจากการต่อเติมอาคารเดิมผลัดเปลี่ยนตามยุคและประเภทการประกอบธุรกิจ เป็นเวลาต่อเนื่องกันมา จึงควรศึกษาลักษณะทางกายภาพ และองค์ประกอบด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนทพบุรี เพื่อหาแนวทางที่มีเอกลักษณ์เฉพาะชุมชนเพื่อให้เกิดรูปแบบที่เหมาะสมต่อการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนทพบุรี โดยใช้แนวทางเชิงการอนุรักษ์ชุมชน เพื่อสรุปและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเชิงอนุรักษ์ ที่เหมาะสมต่ออาคารพาณิชย์และสอดคล้องกับบริบทโดยรอบของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนทพบุรี

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านท่าฉนวนทพบุรี
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านท่าฉนวนทพบุรี
- 2.3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ ย่านท่าฉนวนทพบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน

3. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การอนุรักษ์สถาปัตยกรรมและชุมชนเป็นวิธีการดูแลรักษาเมืองหรือชุมชนโดยการเล็งเห็นคุณค่าของเมืองเก่าสะท้อนศักยภาพชุมชนทางวัฒนธรรม บนพื้นฐานของมุมมองต่อสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ วัฒนธรรม เป็นการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพของชุมชน

การรักษาเอกลักษณ์ของเมืองเป็นการแสดงให้เห็นให้ผู้เข้ามาเยือนพบเห็น เกิดความประทับใจความเป็นเอกลักษณ์ของเมืองได้ ซึ่งประกอบด้วย เอกลักษณ์เชิงปริมาณ เป็นการพบเห็นสิ่งเหล่านั้นอยู่บ่อย ๆ หลาย ๆ ครั้ง และเอกลักษณ์เชิงคุณภาพ คือการได้พบองค์ประกอบที่ชัดเจน เด่นชัด สื่อความหมายและความสำคัญของเมือง การศึกษาในหัวข้อเอกลักษณ์ของเมืองมักใช้การศึกษาเอกลักษณ์ทางจินตภาพและองค์ประกอบต่าง ๆ ทางกายภาพของชุมชน ซึ่งประกอบด้วย 1) ทางสัญจร (Paths) 2) ย่าน (Districts) 3) ขอบ/เขต (Edges) 4) จุดสังเกต/จุดหมายตา (Landmarks) 5) ศูนย์รวม (Nodes) เป็นจุดรวมกิจกรรมต่าง ๆ เป็นบริเวณที่มีการเคลื่อนไหวกิจกรรมอยู่ตลอดเวลา (Lynch, 1960)

องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเป็นที่มาของแนวทางในการออกแบบ ประกอบด้วยสภาพแวดล้อม พฤติกรรม และความต้องการของมนุษย์ การกำหนดที่ว่าง สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งเทคโนโลยีและความงาม และแนวความคิดทางสถาปัตยกรรม ซึ่งมีรายละเอียดในองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมค่อนข้างมากและหลากหลาย แต่สามารถแบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ ได้ 5 ด้านดังนี้

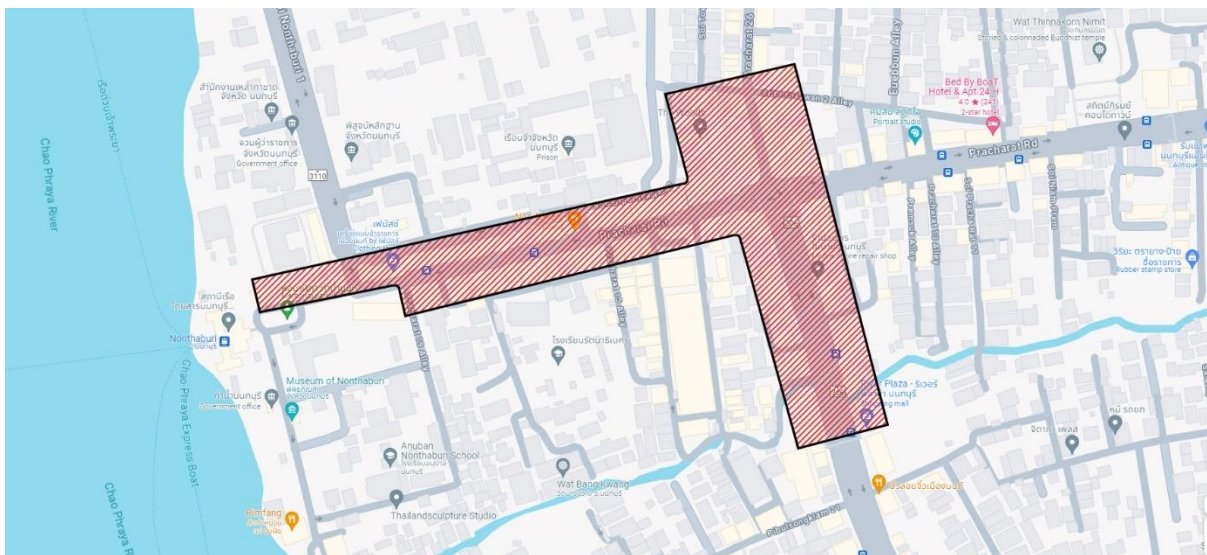
- 1) องค์ประกอบทางธรรมชาติ
- 2) องค์ประกอบทางกายภาพ
- 3) องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม
- 4) องค์ประกอบทางด้านเทคโนโลยี
- 5) องค์ประกอบทางด้านความงาม

ความคิดเดิมเกี่ยวกับการปรับปรุงอาคารเก่ามักเชื่อว่า การปรับปรุงอาคาร โดยยังคงประโยชน์ใช้สอยดั้งเดิมของอาคารไว้ เป็นแนวทางที่สมเหตุสมผลมากที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการปรับปรุงอาคาร คือต้องทำให้อาคารมีชีวิต ในขณะเดียวกันก็ต้องรักษาลักษณะดั้งเดิมของอาคารไว้ให้มากที่สุดที่จะสะท้อนภาพอดีตที่ผ่านมาของอาคาร

นั้น ๆ ได้ ให้ความสำคัญของโครงการยังรวมถึงความเป็นไปได้ในการปรับมาตรฐานอาคารเก่าที่ส่วนใหญ่มักจะต่ำกว่าเกณฑ์ในปัจจุบัน ให้สามารถรองรับมาตรฐานและเกณฑ์ทางกฎหมาย ส่งผลต่อการตัดสินใจปรับปรุงอาคารเก่าที่ต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ทั้งทางกายภาพและการลงทุนที่จะทำให้อาคารเก่าได้มาตรฐานตามที่กฎหมายปัจจุบันระบุไว้ด้วย (Campbell, 1996) การอนุรักษ์กรอบอาคารหรือการสร้างอาคารใหม่ภายในกรอบเดิม เป็นการอนุรักษ์กรอบแนวคิดของเมืองเพื่อให้คงบรรยากาศดั้งเดิมให้มากที่สุด ถือเป็นวิธีการหนึ่งในการอนุรักษ์เมือง ชุมชนและย่านประวัติศาสตร์ (Highfield, 1991) ซึ่งในการออกแบบสถาปัตยกรรม วิธีที่ควรกระทำคือ วิธีที่มีเหตุผลสนับสนุนที่ดี เช่น ในขณะที่ลูกค้าหรือผู้อยู่อาศัยมีการตั้งวัตถุประสงค์หรือความต้องการ สิ่งแรกที่จะวิเคราะห์คือที่ตั้งของอาคาร ซึ่งได้แก่การพิจารณาความเหมาะสมของที่ตั้งทางด้านภูมิอากาศ ภูมิประเทศ วิเคราะห์กฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งวิเคราะห์ที่ตั้งเสร็จแล้ว จึงกำหนดรายละเอียดวัตถุประสงค์ได้เต็มที่ ในขณะที่เดียวกันการวิเคราะห์ที่ตั้งไม่สามารถดำเนินไปได้จนกว่าจะมีวัตถุประสงค์เบื้องต้นว่าต้องการอาคารประเภทและขนาดใดชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์ที่ตั้งและการพัฒนาโครงการมีความเกี่ยวข้องกันโดยรวม ๆ (Sthapitanonda, 2010)

4. วิธีการวิจัย

การวิจัยแนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ย่านท่าน้ำนนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชนนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ทำการศึกษาและเก็บข้อมูลบริบทชุมชน รวมถึงลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าน้ำนนทบุรี ตำบลสวนใหญ่ อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มาเป็นกรณีศึกษาในการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน ที่มีผลต่อภาพลักษณ์ด้านหน้าอาคาร และพื้นที่ภายในเฉพาะโซนพื้นที่ให้บริการด้านธุรกิจ เท่านั้น

รูปที่ 1 แสดงขอบเขตพื้นที่การศึกษาของงานวิจัย

Figure 1 Scope of study area of the research.

Source: google map

การวิจัยครั้งนี้เป็นการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ระยะซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 : การวิจัยเชิงคุณภาพ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล การสำรวจและสังเกต

ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่อาคารพาณิชย์ ตึกแถวที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ชุมชนในย่านทำนายนทบุรี และบริบทโดยรอบของอาคารพาณิชย์ เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพและองค์ประกอบด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ โดยใช้แบบสำรวจและสังเกตที่แบ่งรายละเอียดข้อมูลเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 สภาพทั่วไปของอาคาร ทำเลที่ตั้ง และสภาพแวดล้อมโดยรอบอาคาร ทางสัญจร สาธารณูปโภค สาธารณูปการ มุมมองภาพลักษณ์อาคาร ทิศทางแดด ลมฝุ่น เสียง อาคารรอบข้าง ส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และด้านสภาพแวดล้อม ส่วนที่ 2 พิจารณารายละเอียดของงานสถาปัตยกรรม รูปแบบอาคาร เทคโนโลยีการก่อสร้าง วัสดุการก่อสร้างและตกแต่ง การตกแต่งผิวอาคาร สีสันทที่ใช้ประกอบ สิ่งอำนวยความสะดวก และส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเก็บข้อมูลด้วยวิธีการจดบันทึกและถ่ายภาพ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เนื้อหาต่อไป

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยการนำแบบสำรวจและสังเกต ที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน พิจารณา ประเมิน ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ

3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของข้อมูล จำแนกและจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความ สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย เพื่อหาบทสรุปของเรื่องและนำเสนอข้อมูลเป็นข้อความแบบบรรยาย และผังแสดงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์

ระยะที่ 2 : การวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปกำหนดขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน Taro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ความคลาดเคลื่อนที่ 0.10% การเลือกศึกษากลุ่มตัวอย่าง ทั้งเพศชายและหญิง จำนวน 200 คน ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่สัญจรผ่านหรือใช้บริการต่าง ๆ ผู้เช่าในพื้นที่อาคารพาณิชย์ หรือตึกแถวที่มีคุณค่าต่อการอนุรักษ์ชุมชน และพื้นที่โดยรอบของอาคารพาณิชย์ทั่วไป ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) กับผู้ที่สัญจรผ่านหรือใช้บริการต่าง ๆ ซึ่งเป็นผู้ที่ให้ความร่วมมือและยินดีให้ข้อมูลเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถาม โดยแบบสัมภาษณ์เป็นคำถามแบบเชิงลึกเพื่อเก็บข้อมูลที่จำเป็นต่อรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน และแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นคำถามที่แสดงถึงเพศ อายุ พื้นที่พักอาศัย ระดับการศึกษา อาชีพ ลักษณะประเภทบริการที่ท่านใช้บริการที่ตึกแถวย่านทำนายนทบุรี ส่วนที่ 2 ข้อมูลในด้านรายละเอียดที่มีผลกระทบต่อการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว ย่านทำนายนทบุรี ส่วนที่ 3 ตำแหน่งที่ควรปรับปรุงของอาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว ย่านทำนายนทบุรี ส่วนที่ 4 ความพึงพอใจต่อความสวยงามของอาคารที่สำคัญ ย่านทำนายนทบุรี มีลักษณะเป็นระดับแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตั้งแต่น้อยที่สุดจนถึงมากที่สุด

2) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบจำนวน 3 ท่าน พิจารณา ประเมิน ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยดำเนินการแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จากนั้นเลือกข้อคำถามที่มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ซึ่งถือว่ามีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ที่ปรับปรุงแก้ไขถูกต้องสมบูรณ์แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ใช้บริการต่าง ๆ จากร้านค้าที่เป็นอาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว จำนวน 30 คน เพื่อทดสอบหาค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม (Sittisomboon, 2007) การทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่น (α) ตั้งแต่ 0.70 ขึ้น

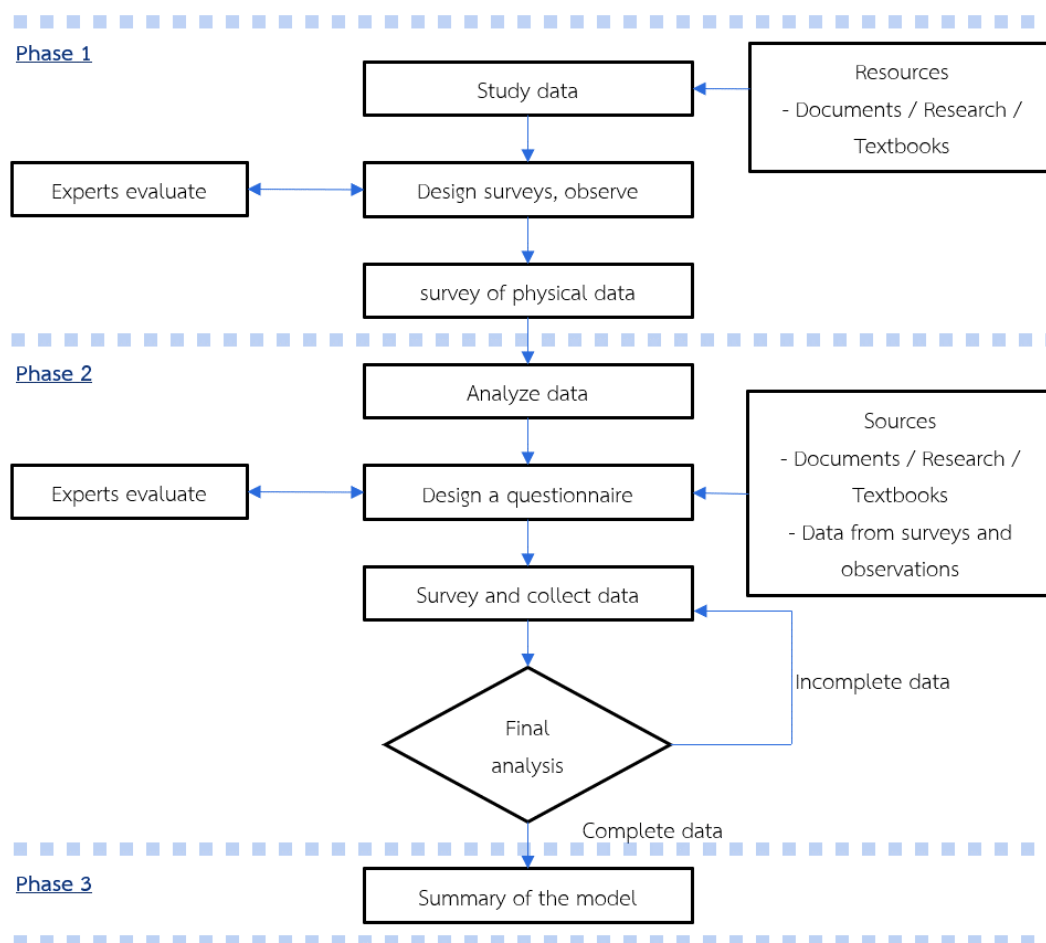
ไป ซึ่งได้ทำการทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งหมดรวมกัน จะได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก (Cronbach's Alpha Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูปโดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กำหนดเกณฑ์การแปลผล ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 มีค่าน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 มีค่าน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 มีค่าปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 มีค่ามาก และค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 มีค่ามากที่สุด และใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่แบบ 2 ทาง (crosstab) เพื่อหาค่าความต้องการในการเลือกรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์

ระยะที่ 3 : การออกแบบรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

- 1) รวบรวมข้อมูล มุมมอง ภาพลักษณ์ของอาคาร ทิศทางแดด ลม ฝุ่น เสียง
- 2) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จำแนก และจัดระบบข้อมูลเป็นหมวดหมู่ จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาบทสรุป
- 3) นำเสนอข้อมูลเป็นรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชนโดยเรียงลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งได้เป็น 3 ระยะ 8 ขั้นตอนดังนี้

รูปที่ 2 แสดงลำดับขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

Figure 2 Sequence of steps in conducting research.

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดยทำการศึกษางานวิจัย เอกสาร ตำรา ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของอาคารพาณิชย์ทั่วไป อาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี และรายละเอียดด้านสถาปัตยกรรม

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือโดยผู้วิจัยจัดทำแบบสำรวจและสังเกต เพื่อสำรวจรายละเอียดด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี รวมทั้งงานสถาปัตยกรรมโดยรอบ พร้อมนำแบบสำรวจและสังเกตให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 สำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนามโดยเก็บข้อมูลตามแบบสำรวจและสังเกต จากนั้นนำข้อมูลกลับมาวิเคราะห์ เพื่อเตรียมการในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การสร้างเครื่องมือโดยผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถาม ในการศึกษาองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี ที่มีคุณค่าเชิงการอนุรักษ์ พร้อมนำแบบสำรวจและสังเกตให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมจำนวน 3 ท่าน ประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 5 ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่ได้เตรียมไว้ เพื่อเก็บข้อมูลองค์ประกอบทางด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี

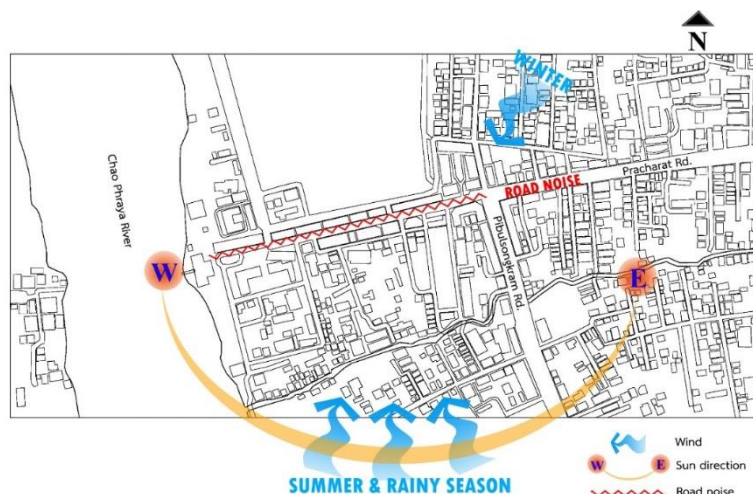
ขั้นตอนที่ 6 รวบรวมข้อมูลพร้อมนำมาวิเคราะห์ เพื่อหารูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชนที่เหมาะสม

ขั้นตอนที่ 7 หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลที่จำเป็นแล้ว ผู้วิจัยประเมินและสรุปรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน

5. ผลการวิจัยหรือการศึกษา

5.1 ผลการศึกษาลักษณะทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี

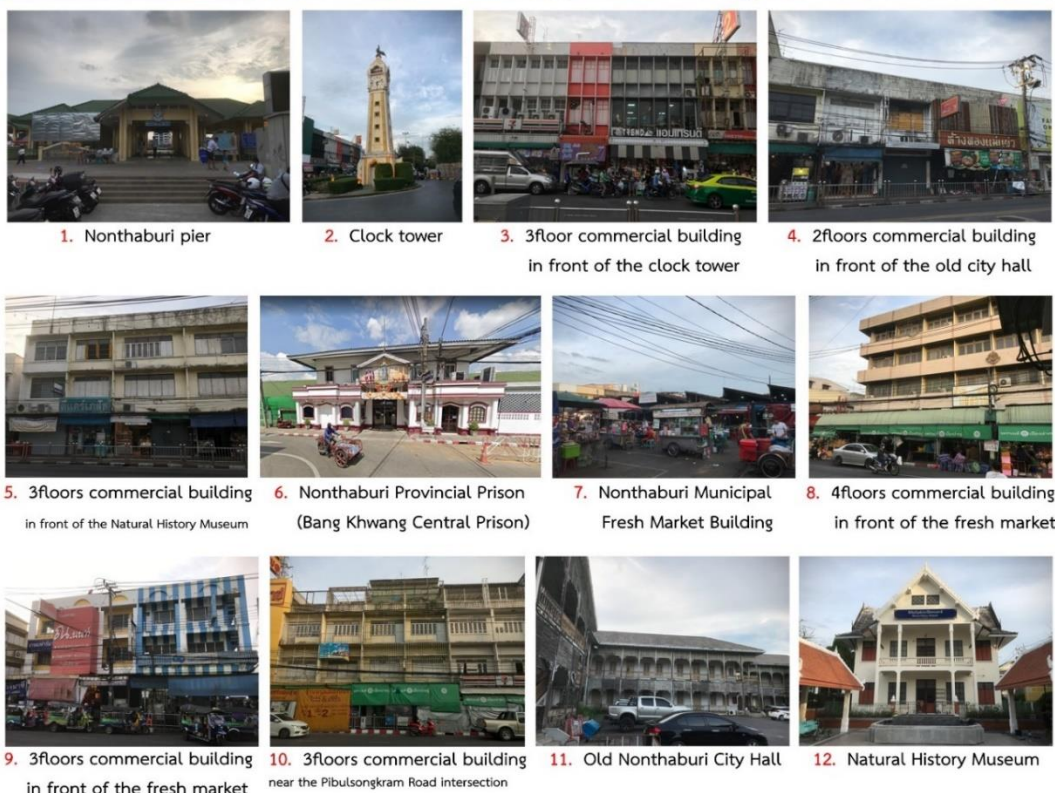
ผลจากการศึกษาพบว่า ผลกระทบของสภาพแวดล้อม โดยแสดงสภาพอากาศ ทิศทางแดดส่งผลกระทบต่ออาคารทางด้านทิศใต้เป็นหลัก ด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ไม่ได้รับผลกระทบมากนักเนื่องจากมีตัวอาคารที่ติดกันอย่างต่อเนื่องตลอดแนวถนนประชาราษฎร์ มีทิศทางลม พัดในระดับเหนืออาคาร และเป็นไปตามฤดูกาล แต่ลมระดับอาคารจะพัดตามแนวถนนประชาราษฎร์เป็นหลัก เนื่องจากมีตัวอาคารวางตัวยาวต่อเนื่องตลอดแนวถนน ฝุ่นและเสียงมีผลกระทบตามแนวทิศทางลมที่มาจากถนนประชาราษฎร์เป็นส่วนมาก

รูปที่ 3 แสดงผลกระทบของสภาพแวดล้อมต่ออาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนหนบุรี

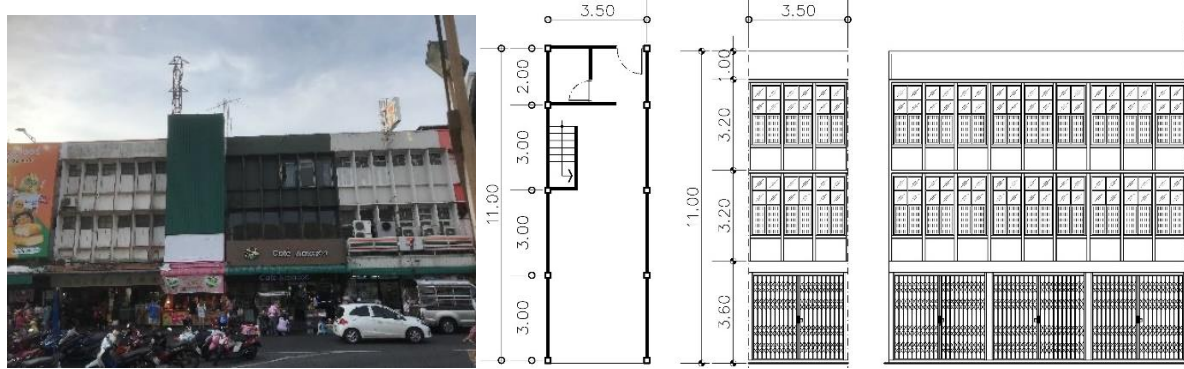
Figure 3 Effects of the environment on commercial buildings in the Nonthaburi pier area.

สภาพอาคารพาณิชย์บริเวณท่าแม่น้ำนนทบุรี เป็นอาคารที่ก่อสร้างด้วยระบบเสา คาน โดยใช้คอนกรีตเสริมเหล็กเป็นโครงสร้างของอาคาร ทำเลที่ตั้งของอาคารพาณิชย์ติดถนนพระราชานุสาวรีย์ฯขนานตามแนวนอนซึ่งเริ่มตั้งแต่ตลาดสดเทศบาลนครนนทบุรี ถึงสถานีโดยสารเรือนนนทบุรี โดยมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลรูปแบบอาคารในยุคเปลี่ยนผ่าน จากยุค Modern สู่ยุค Post Modern เนื่องจากอาคารทั้งหมดเป็นอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวของเทศบาล ที่มีการก่อสร้างแบบอุตสาหกรรมในปี พ.ศ. 2508 จำนวน 11 บล็อก 123 คูหา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้เกิดเป็นชุมชนเมืองที่มีการค้าขายเนื่องจากบริบทพื้นที่ติดกับแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งเป็นจุดการเดินทางคมนาคมหลักและที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน

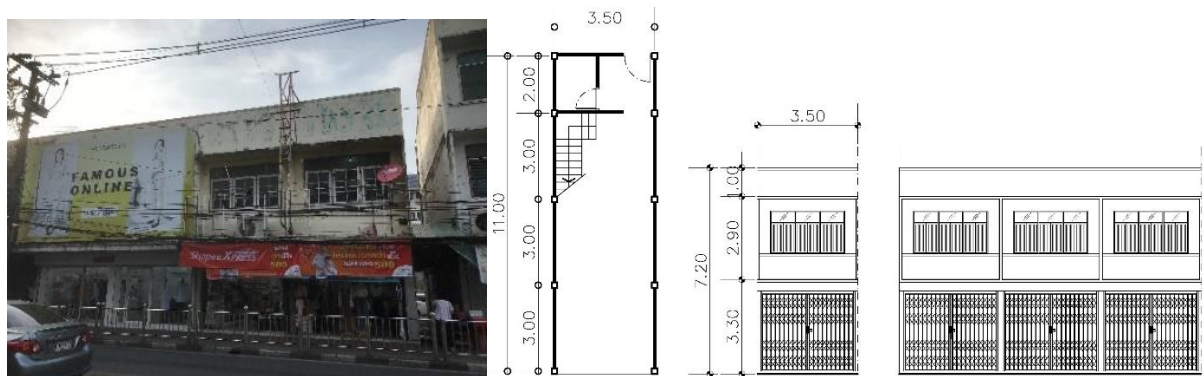
รูปที่ 4 แสดงตำแหน่งอาคารในพื้นที่ที่ทำการศึกษ

Figure 4 Location of buildings in the study area.

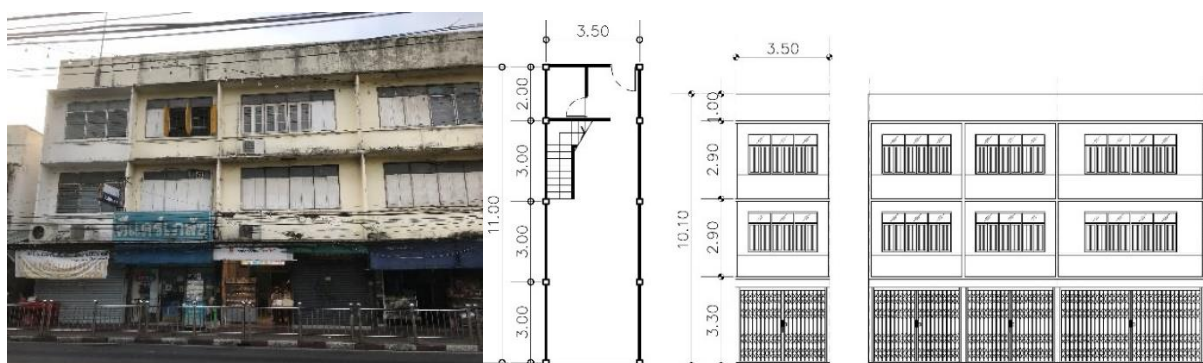
รูปที่ 5 แสดงอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น หน้าหอนาฬิกา

Figure 5 3floor commercial building in front of the clock tower.

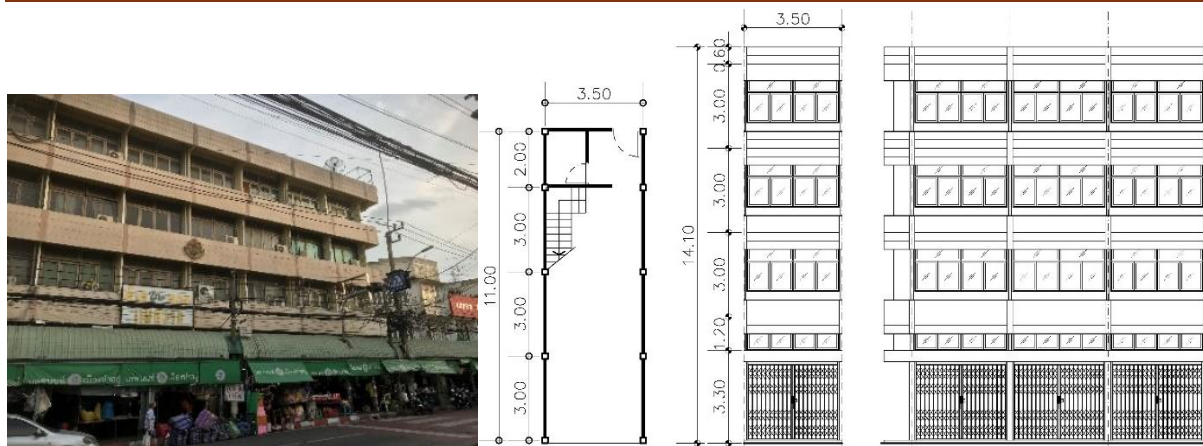
รูปที่ 6 แสดงอาคารพาณิชย์ 2 ชั้น หน้าศาลากลางหลังเก่า

Figure 6 2floors commercial building in front of the old city hall.

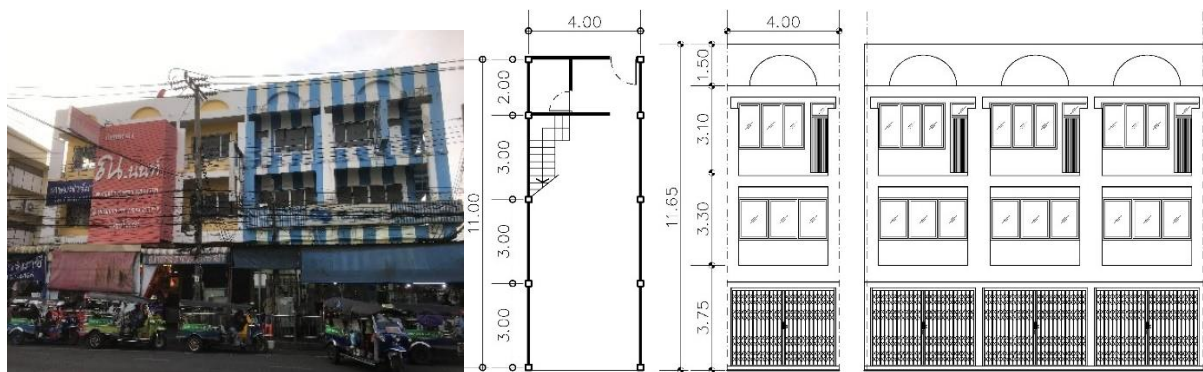
รูปที่ 7 แสดงอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น หน้าพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ชาติ

Figure 7 3floors commercial building in front of the Natural History Museum.

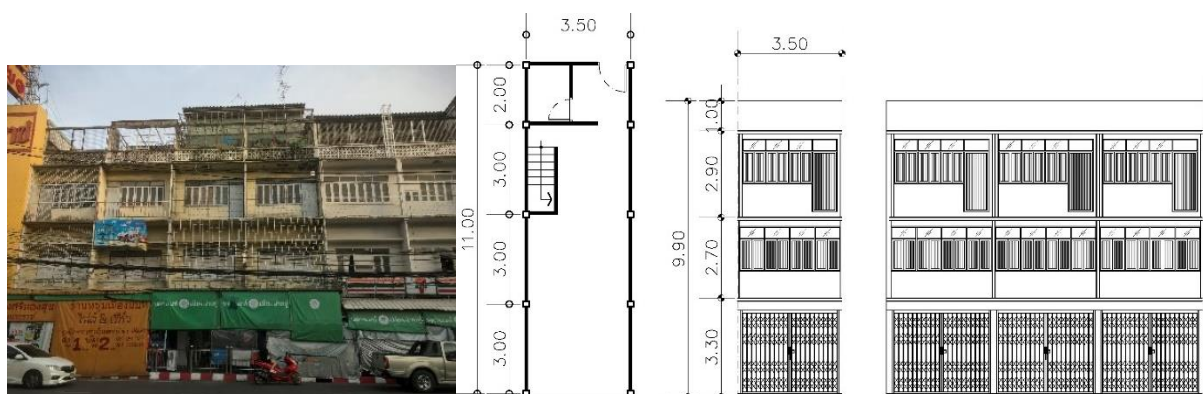
รูปที่ 8 แสดงอาคารพาณิชย์ 4 ชั้น หน้าตลาดสด

Figure 8 4floors commercial building in front of the fresh market.

รูปที่ 9 แสดงอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น หน้าตลาดสด

Figure 9 3floors commercial building in front of the fresh market.

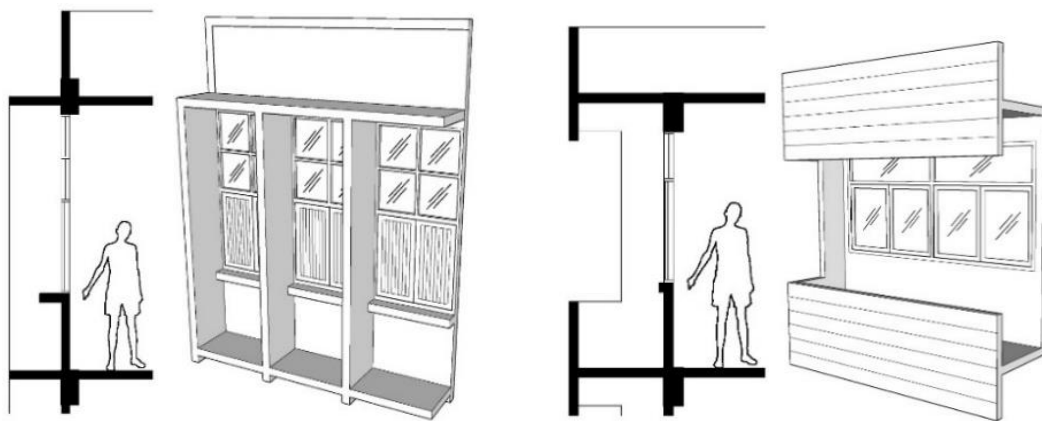
รูปที่ 10 แสดงอาคารพาณิชย์ 3 ชั้น แยกถนนพิบูลสงคราม

Figure 10 3floors commercial building near the Pibulsongkram Road intersection.

5.2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านท่าฉนวนบุรี

ผลการศึกษาพบว่า อาคารพาณิชย์บริเวณโดยรอบมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในรูปแบบผสมผสานที่ได้รับอิทธิพลมาจากรูปแบบอาคารในยุค Post Modern พื้นที่ศึกษาโดยรอบมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมค่อนข้างมากและหลากหลาย มีรายละเอียดดังนี้ 1) องค์ประกอบทางธรรมชาติ เป็นพื้นที่ราบลุ่มริมแม่น้ำเจ้าพระยา พื้นที่เดิมโดยรอบส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรมพืชสวนโดยใช้แหล่งน้ำเจ้าพระยาเป็นหลัก 2) องค์ประกอบทางกายภาพ เป็นพื้นที่ชุมชน ตลาด อาคารพักอาศัยที่มีความสูงในแนวราบเป็นส่วนใหญ่ 3) องค์ประกอบทางด้านสังคมและวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่เป็นท่าเรือโดยสารที่สำคัญประจำจังหวัดจึงมีการเดินทาง ติดต่อสื่อสาร ค้าขาย แลกเปลี่ยนด้านสังคมและวัฒนธรรม 4) องค์ประกอบทางด้านเทคโนโลยี เป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเท่าที่จำเป็นในการติดต่อค้าขายของคนในพื้นที่ และ 5) องค์ประกอบทางด้านความงาม มีเอกลักษณ์ตามยุคสมัยในการก่อสร้างยุคเดียวกัน ดังนั้นลักษณะรูปด้านอาคารส่วนใหญ่มีการแบ่งช่วงขอบเขตแต่ละอาคารโดยใช้ครีบนั่งคอนกรีตเป็นการแบ่งขอบเขตอาคารซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

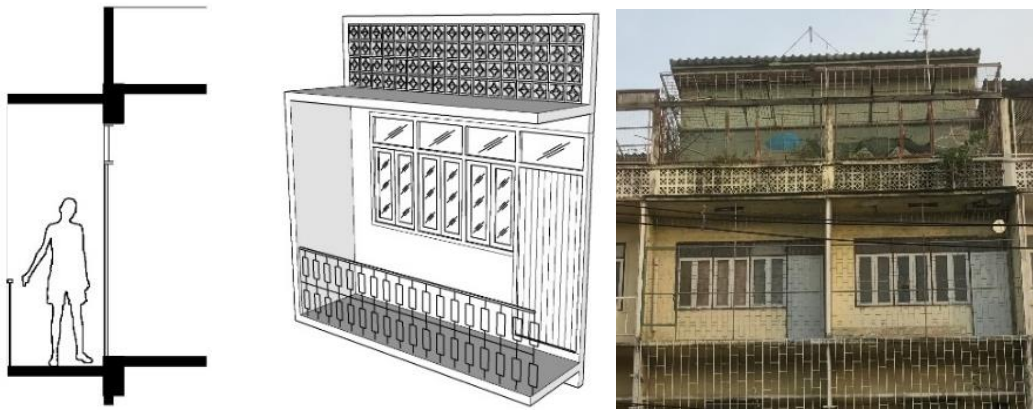
5.2.1 กันสาดและส่วนบังแดดเป็นครีปูนก่อแนวตั้งและแนวนอน ยื่นออกจากตัวอาคารโดยเป็นแนวครอบคลุมพื้นที่ของช่องแสงในตึกแถวแต่ละบล็อก โดยมีรูปแบบหลากหลายแต่คงการใช้คอนกรีตเป็นวัสดุหลักในการก่อสร้าง

รูปที่ 11 แสดงองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ใช้บังแสงแดด

Figure 11 Sunshade of architectural elements.

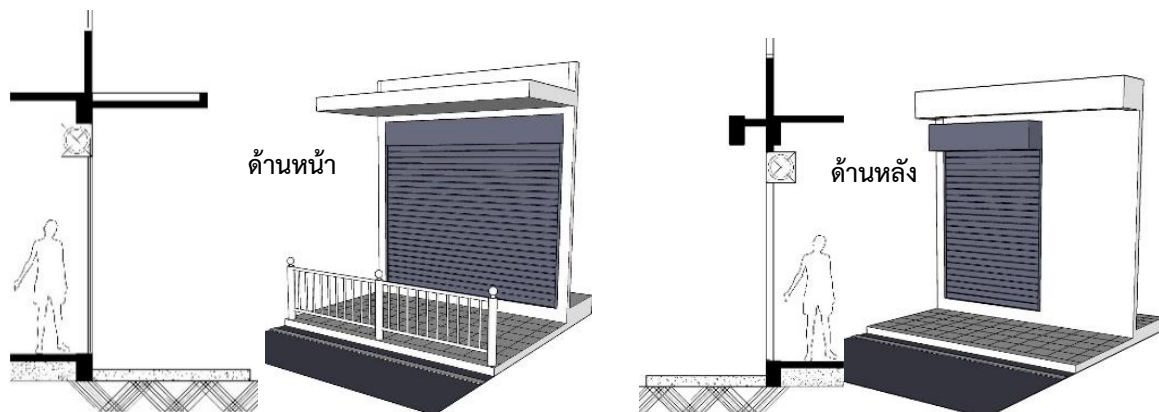
5.2.2 ระเบียงกันตกของอาคารมีบางบล็อกของตึกแถว โดยใช้เหล็กเป็นราวกันตก มีรูปแบบโซ่เส้นสายลวดลายตามรูปทรงเรขาคณิต พื้นระเบียงมีขนาดความบาง เท่าครีปูนกันแดดที่คั่นอาคารอื่น ๆ

รูปที่ 12 แสดงรูปแบบราวกันตกของบางอาคาร

Figure 12 Railing styles of some buildings.

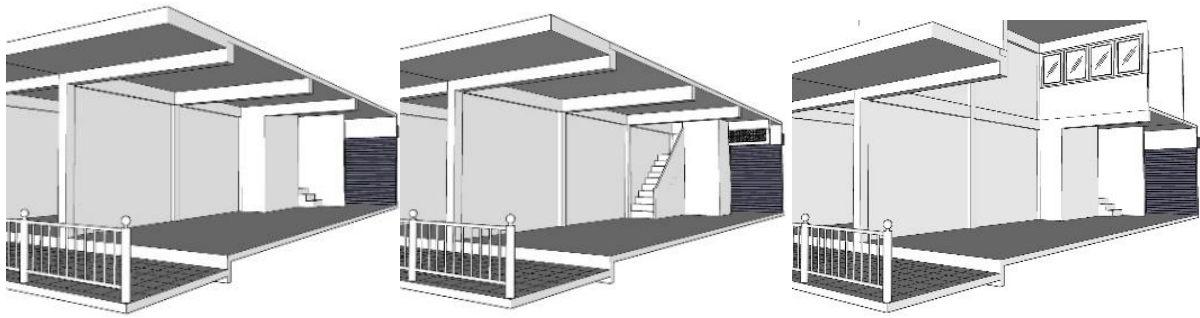
5.2.3 ด้านหน้าอาคารใช้ประตูเหล็กยึดแบบโปรง พร้อมแบบแผ่นทึบ บางห้องเปลี่ยนประตูเป็นแบบบานเหล็กม้วน เก็บด้านบน โดยหน้าอาคารเปิดทางเข้ากว้างตลอดช่วงเสา ด้านหลังอาคารมีผนังทึบส่วนหนึ่งและช่องเปิดบางส่วน ดึงแถวบาง หลังมีการปรับปรุงโดยการก่อปิดทั้งหมด หรือทำประตูทางออกด้านหลังใหม่บางห้อง

รูปที่ 13 แสดงรายละเอียดหน้า และหลังอาคาร

Figure 13 Details of the front and back of the building.

5.2.4 ภายในอาคารเป็นผนังคอนกรีตฉาบเรียบ พื้นเป็นหินขัดในที่ ฝ้าเพดานเป็นแบบท้องพื้นเปลือยทาสี เติบไฟด้วยการตักไฟเป็นแนวตามตำแหน่งไฟ มีทั้งอาคารที่มีชั้นลอยและไม่มี อาคารบางหลังมีการปรับปรุงด้วยการถูกระเบื้องในพื้นที่ที่เปิดบริการด้านหน้า แต่ส่วนมากยังคงสภาพผนังทาสีตามรูปแบบเดิม

รูปที่ 14 แสดงพื้นที่ภายใน โชนพื้นที่ให้บริการด้านธุรกิจ

Figure 14 Interior space for business.

5.3 ผลข้อเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน

ผลการศึกษาพบว่า อาคารพาณิชย์ย่านทำน่านนทบุรี และชุมชนโดยรอบมีลักษณะสถาปัตยกรรมที่เป็นเอกลักษณ์สะท้อนความเป็นชุมชนริมแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีความเก่าแก่ รวมถึงเป็นจุดเชื่อมต่อการเดินทางทั้งทางบกและทางน้ำ มีศักยภาพในการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน เพราะลักษณะสถาปัตยกรรมโดยรอบมีอาคารเก่าที่มีรูปแบบมีคุณค่าสะท้อนถึงยุคสมัยที่มีเอกลักษณ์ได้ ดังนี้

1) รูปแบบการปรับปรุงด้านหน้าอาคารพาณิชย์ จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่สัญจรและใช้บริการในพื้นที่ ย่านทำน่านนทบุรี พบว่าอาคารพาณิชย์มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงตามเจ้าของกิจการเพื่อประกอบธุรกิจในลักษณะเช่าอาคารแต่ละห้องคูลงจึงแตกต่างกันตามกิจการของแต่ละห้องคูลง ทำให้รูปลักษณ์ด้านหน้าอาคารมีการตกแต่ง การโฆษณาธุรกิจที่แตกต่างกันมาก รวมถึงแนวชายคาด้านหน้าอาคารที่ครอบคลุมทางเท้า ยังขาดความต่อเนื่องในทั้งที่เป็นอาคารพาณิชย์กลุ่มเดียวกัน หากมีการปรับปรุงพื้นที่ด้านหน้าอาคารพาณิชย์ให้มีความเชื่อมต่อกันจะทำให้เกิดภาพด้านความสวยงาม และด้านประโยชน์การใช้งานในการกันแดดฝนได้ดี

2) รูปแบบการปรับปรุงทางเท้า จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่สัญจรและใช้บริการในพื้นที่ ย่านทำน่านนทบุรี พบว่าทางเท้าอาคารพาณิชย์เป็นพื้นบล็อกคอนกรีตที่มีการปรับปรุงของต่างหน่วยงานอยู่เสมอ ทำให้ตลอดแนวทางเท้า บริเวณหน้าอาคารมีระดับที่ต่างกัน หากมีการปรับปรุงให้พื้นทางเท้ามีความต่อเนื่องกัน น่าจะทำให้สามารถใช้พื้นที่ทางเท้าได้ปลอดภัยและเต็มประสิทธิภาพ

3) รูปแบบการปรับปรุงภายในร้าน จากการสัมภาษณ์ ผู้ที่สัญจรและใช้บริการในพื้นที่ ย่านทำน่านนทบุรี พบว่าภายในร้านค้า มีการตกแต่งที่มีความแตกต่างกันมาก แต่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเน้นเรื่องความสะอาด ปลอดภัยและการใช้วัสดุใหม่ ๆ รวมทั้งควรปรับปรุงการเดินสายไฟภายในอาคารเพื่อเพิ่มความปลอดภัยในการใช้บริการต่าง ๆ ภายในอาคารพาณิชย์

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์

Table 1 Data on the age range of respondents crosstab with the style of commercial building renovations.

style of commercial building renovations %	age range of respondents						Total
	Under 21years old	30 – 21years old	40 – 31years old	50 – 41years old	60 – 51years old	Over 60years old	
Modern Style	40.0	31.7	9.1	5.0	0	0	18.5
Contemporary Style	3.3	61.7	84.1	70.0	72.2	0	58.0
Loft Style	16.7	1.7	2.3	0	0	0	3.5
Minimal Style	26.7	3.3	4.5	5.0	0	0	7.0
Luxury Style	13.3	1.7	0	20.0	5.6	0	7.0
Tropical Style	0	0	0	0	22.2	100	6.0
Total %	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา: จากการลงสำรวจเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ ย่านทำนายนันทบุรี พบว่า ผู้ที่สัญจรและใช้บริการในพื้นที่ ย่านทำนายนันทบุรีในทุกช่วงอายุ เลือกรูปแบบร่วมสมัย (Contemporary Style) ในการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ มีเพียงช่วงอายุต่ำกว่า 21 ปี ที่เลือกรูปแบบทันสมัย (Modern Style) ในการปรับปรุงอาคารพาณิชย์

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบอาคารเก่าในย่านทำนายนันทบุรีที่มีเอกลักษณ์ด้านกรอบอาคาร

Table 2 Data on the age of the respondents crosstab with the style of old buildings in the Nonthaburi pier area that have unique building façade.

style of old buildings in the Nonthaburi pier area that have unique building façade. %	age range of respondents						Total
	Under 21 years old	21 – 30 years old	31 – 40 years old	41 – 50 years old	51 – 60 years old	Over 60 years old	
Old Nonthaburi City Hall	53.3	60.0	47.7	50.0	44.4	50.0	52.5
Clock tower	20.0	13.3	25.0	20.0	33.3	37.5	21
Nonthaburi pier	13.3	11.7	11.4	25.0	5.6	0	13.5
Natural History Museum	10.0	11.7	13.6	5.0	0	0	9
Pung Tao Gong Ma Shrine	0	1.7	2.3	0	16.7	12.5	3
Nonthaburi Municipal Fresh Market Building	0	0	0	0	0	0	0
Nonthaburi Provincial Prison (Bang Khwang Central Prison)	3.3	1.7	0	0	0	0	1
Total %	100	100	100	100	100	100	100

ที่มา: จากการลงสำรวจเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

จากตารางที่ 2 แสดงข้อมูลช่วงอายุผู้ตอบแบบสอบถามต่อรูปแบบอาคารเก่าในย่านทำน่านนทบุรีที่มีเอกลักษณ์ด้านกรอบอาคาร ย่านทำน่านนทบุรี พบว่า ผู้ที่สัญจรและใช้บริการในพื้นที่ ย่านทำน่านนทบุรีในทุกช่วงอายุ เลือกศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า) เป็นรูปแบบอาคารเก่าในย่านทำน่านนทบุรีที่มีเอกลักษณ์ด้านกรอบอาคาร

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับปัญหาต่ออาคารที่ควรปรับปรุงอาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว ย่านทำน่านนทบุรี

Table 3 Mean, standard deviation and the level of problems with buildings that should improve commercial buildings or shophouses in the Nonthaburi pier area.

Topic evaluated	Mean	S.D.	Level of problems that should be improved
Architecture			
1. footpath	4.35	.478	more
2. Store signs and advertising signs	4.40	.530	more
3. Electrical wiring and communication cables in front of the building	4.48	.511	more
4. Renovation the design of the building façade	4.52	.501	most
5. Building space renovation	4.48	.576	more
Interior systems			
1. Lighting	3.97	.436	more
2. Electrical wiring	4.13	.524	more
3. Air conditioning system or ventilation	4.00	.347	more
4. Security system	4.14	.527	more
Total	4.27	.234	more

ที่มา: จากการลงสำรวจเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566

จากตารางที่ 3 พบว่าภาพรวมค่าเฉลี่ยปัญหาต่ออาคารที่ควรปรับปรุงอาคารพาณิชย์ หรือตึกแถว ย่านทำน่านนทบุรี อยู่ในระดับมาก ด้วยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.234 คะแนน

สรุปผลการสอบถามกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ในรูปแบบร่วมสมัยโดยให้มีเอกลักษณ์ด้านกรอบอาคารสวยงามที่มีรูปแบบมาจากอาคารศาลากลางนนทบุรี (หลังเก่า) และปรับปรุงระบบการเดินสายไฟให้มีความเป็นระเบียบ ปลอดภัยและสวยงาม

6. การอภิปรายผล สรุป และข้อเสนอแนะ

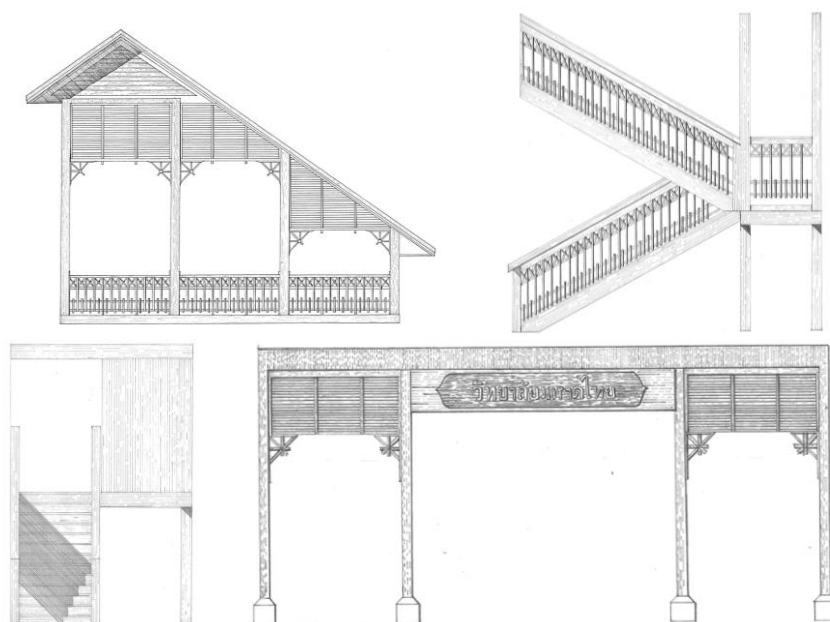
จากผลการวิจัยผู้วิจัยอภิปรายผล เพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน ดังนี้

6.1 จากผลการสำรวจลักษณะทางกายภาพด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ย่านทำน่านนทบุรี พบว่าอาคารพาณิชย์ย่านทำน่านนทบุรี มีจำนวนมาก โดยมีลักษณะเป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ตลอดแนวถนนพระราชารัฐจนถึงถนนกรุงเทพฯ-นนทบุรี หากมีการปรับปรุงควรคงรูปลักษณะอาคารเดิมไว้ หรือเพิ่มองค์ประกอบอาคารที่มีรูปแบบในยุคสมัยเดียวกัน คงเอกลักษณ์อาคารที่มีคุณค่าของตามความคิดเห็นของคนในชุมชนที่ได้รับอิทธิพลรูปแบบอาคารศาลากลางนนทบุรี (หลังเก่า) และยังคงเหลืออยู่ทำให้เกิดภาพจำและการตระหนักรู้ในคุณค่าอาคารอนุรักษ์ สอดคล้องกับ Boonplien et al. (2020) ได้กล่าวว่า แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาชุมชนเก่าต้องพิจารณาจากลักษณะด้านกายภาพของชุมชน ทั้งด้านประวัติศาสตร์

องค์ประกอบของเมืองและลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของชุมชนที่สะท้อนเอกลักษณ์และยังคงเหลืออยู่ ซึ่งต้องศึกษาไปพร้อมกับคนในชุมชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้และสร้างความเป็นเอกภาพในการอนุรักษ์ และพัฒนาชุมชนของตนเอง

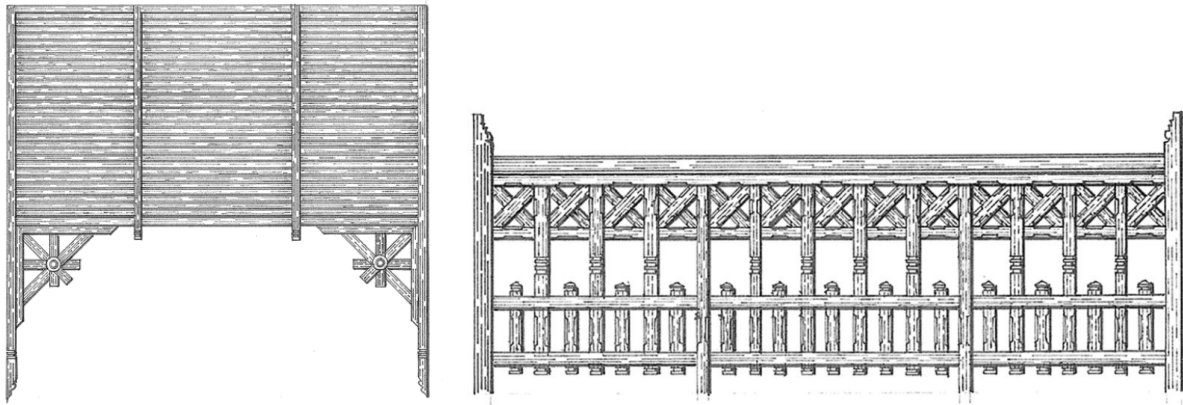
6.2 จากผลการสำรวจองค์ประกอบด้านสถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ย่านทำนายนันทบุรี และสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชน ด้วยอาคารพาณิชย์หรือตึกแถวย่านทำนายนันทบุรี มีรายละเอียดที่คล้ายคลึงกัน โดยมีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมในยุคเปลี่ยนผ่าน จากยุค Modern สูยุค Post Modern หากมีการปรับปรุงอาคาร ควรเพิ่มลักษณะทางสถาปัตยกรรมที่มีคุณค่าของชุมชนที่สะท้อนเอกลักษณ์ของชุมชน ซึ่งผลการสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างพบว่า องค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม ประตู่ หน้าต่าง ช่องลม เสา ค้ำยัน บังแสง ระเบียง เเชิงชาย ที่เห็นได้ชัดเจนจากอาคารศาลากลางจังหวัดนันทบุรี (หลังเก่า) มีความสวยงามเป็นเอกลักษณ์มาก สามารถนำมาประยุกต์กับการปรับปรุงอาคารพาณิชย์เชิงการอนุรักษ์ชุมชนได้ สอดคล้องกับ Phetsuriya (2016) ได้กล่าวว่า ประชาชนมีความชื่นชอบรูปด้านหน้าอาคารตึกแถวที่มีองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมมาก อันประกอบไปด้วย ประตู่ไม้ หน้าต่าง ช่องลม ไม้ ช่องลมไม้ฉลุ เสา ปูนปั้นตกแต่ง บัวหัวเสา เสา เสาลอย แป้นน้ำย้อย บัวหัวเสา ค้ำยันฉลุไม้ บังแสงฉลุไม้ ระเบียงไม้ฉลุ และเชิงชายไม้ เมื่อพิจารณาถึงผลที่ได้จึงทดลองตกแต่งรูปภาพรูปด้านอาคาร ซึ่งผลจากการทดลองพบว่าเมื่อภาพที่ได้รับ ความชื่นชอบน้อยที่สุดถูกตกแต่งด้วยองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่ได้รับความนิยมมากที่สุดแล้ว ทำให้มีลักษณะ คล้ายคลึงกับรูปภาพที่ได้รับความนิยมมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมเป็นองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความชื่นชอบของประชากร

6.3 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบด้านสถาปัตยกรรมและสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ ย่านทำนายนันทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชนพบว่า อาคารศาลากลางนันทบุรี (หลังเก่า) มีรูปแบบที่มีเอกลักษณ์ต่อคนในชุมชนและกลุ่มตัวอย่าง โดยเห็นว่ารูปแบบองค์ประกอบของอาคาร เช่น ประตู่ หน้าต่าง ช่องลม เสา ค้ำยัน บังแสง ระเบียง เเชิงชาย มีรายละเอียดสวยงาม ประณีต มีเอกลักษณ์สำคัญ ผู้วิจัยจึงได้ทำการเขียนแบบลายเส้นรายละเอียดประกอบอาคารที่สำคัญ ๆ ดังกล่าวเพื่อให้เกิดความเข้าใจในระยะสัดส่วนจริง

รูปที่ 15 แสดงภาพเขียนส่วนประกอบอาคารสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ของศาลากลางจังหวัดนันทบุรี (หลังเก่า)

Figure 15 architectural elements drawing of the Old Nonthaburi City Hall.

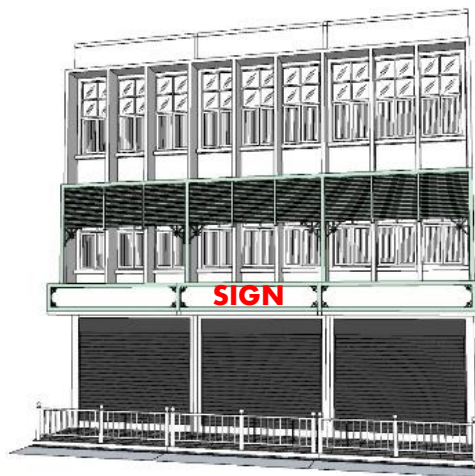

รูปที่ 16 แสดงภาพเขียนส่วนบังแดด และระเบียงของศาลากลางจังหวัดนนทบุรี (หลังเก่า)

Figure 16 Sun shade and balcony drawing of the Old Nonthaburi City Hall.

เมื่อผู้วิจัยพิจารณาถึงผลที่ได้รับจากการกลุ่มตัวอย่างเพื่อเสนอแนะรูปแบบการปรับปรุงอาคารพาณิชย์ ย่านทำนํานนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน จึงทดลองออกแบบปรับปรุงรูปด้านอาคารพาณิชย์ย่านทำนํานนทบุรี 3 รูปแบบ ดังนี้

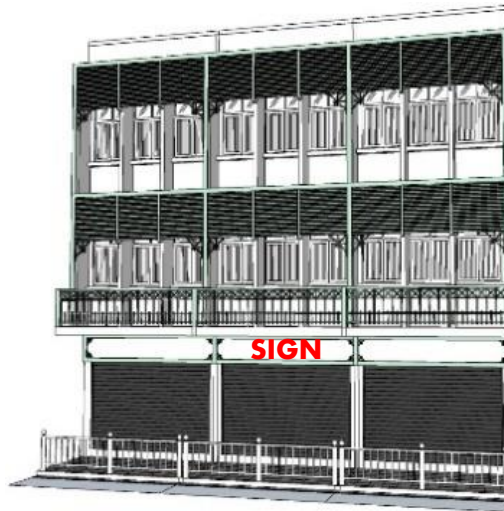
6.3.1 ภาพการทดลองออกแบบปรับปรุงรูปด้านอาคารพาณิชย์ย่านทำนํานนทบุรี รูปแบบที่ 1 โดยการออกแบบที่ใช้รายละเอียด ประตู หน้าต่าง ช่องลม เสา ค้ำยัน บังแสง ระเบียง เจึงชาย มาปรับใช้ในส่วนแผงบังแดดชั้น 2 ของอาคาร

รูปที่ 17 แสดงแนวทางการปรับปรุงด้านหน้าอาคารพาณิชย์ย่านทำนํานนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน รูปแบบที่ 1

Figure 17 Guidelines for improving the façade of commercial buildings in the Nonthaburi pier area for community conservation, Model 1.

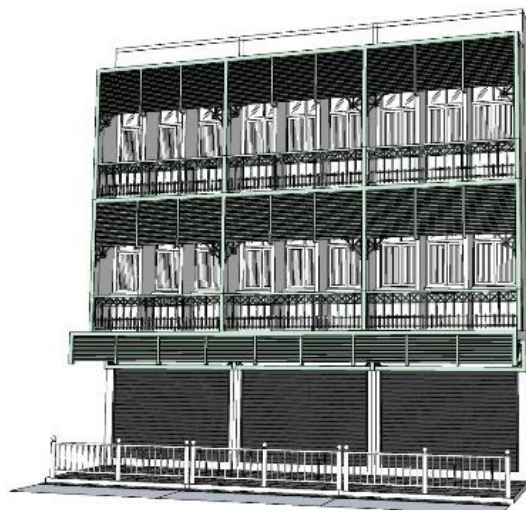
6.3.2 ภาพการทดลองออกแบบปรับปรุงรูปด้านอาคารพาณิชย์ย่านทำนํานนทบุรี รูปแบบที่ 2 โดยการออกแบบที่ใช้รายละเอียด ประตู หน้าต่าง ช่องลม เสา ค้ำยัน บังแสง ระเบียง เจึงชาย มาปรับใช้ในส่วนแผงบังแดดชั้น 2-3 ของอาคาร

รูปที่ 18 แสดงแนวทางการปรับปรุงด้านหน้าอาคารพาณิชย์ย่านทำนายนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน รูปแบบที่ 2

Figure 18 Guidelines for improving the façade of commercial buildings in the Nonthaburi pier area for community conservation, Model 2.

6.3.3 ภาพการทดลองออกแบบปรับปรุงรูปด้านอาคารพาณิชย์ย่านทำนายนทบุรี รูปแบบที่ 3 โดยการออกแบบที่ใช้รายละเอียด ประตู หน้าต่าง ช่องลม เสา ค้ำยัน บังแสง ระเบียง เจึงชาย มาปรับใช้ในส่วนแผงบังแดดชั้น 1-3 ของอาคาร

รูปที่ 19 แสดงแนวทางการปรับปรุงด้านหน้าอาคารพาณิชย์ย่านทำนายนทบุรีเชิงการอนุรักษ์ชุมชน รูปแบบที่ 3

Figure 19 Guidelines for improving the façade of commercial buildings in the Nonthaburi pier area for community conservation, Model 3.

สรุปได้ว่า หากได้มีการนำข้อเสนอแนะจากการศึกษาไปใช้หรือดำเนินการจริงจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดทำภาพลักษณ์ของชุมชนอาคารพาณิชย์ย่านทำนายนทบุรี เพื่อกำหนดทิศทางการปรับปรุงอาคารที่มีรายละเอียดรูปด้าน

สถาปัตยกรรมของอาคารพาณิชย์ ด้านเทคโนโลยี ด้านการคมนาคม ด้านระบบสาธารณูปโภคโดยเป็นรูปแบบที่มีส่วนร่วมของคนในพื้นที่และสอดคล้องกับบริบทชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- Boonplien, G., Klinrod, S., Pradisthum, N., & Supakornpinthakoopt, N. (2020). The Conservation and Development Guideline of Lomkao Market Community, Lomkao District, Phetchabun Province. *Khon Kaen University Journal: Built Environment Inquiry*, 19(1), 19-34. (in Thai)
- Campbell, J. (1996, January-February). Is your building a candidate for adaptive reuse?. *Journal of Property Management*, 61(1), 26-29. <https://link.gale.com/apps/doc/A18173798/AONE?u=anon~7b12fa10&sid=googleScholar&xid=64053b64>
- Highfield, D. (1991). The Construction of new building behind Historic Facades. E & FN SPON.
- Lynch, K. (1960). *The Image of City*. M.I.T. Press
- Phetsuriya, N. (2016). Preference Study of Lampang Old City Shophouses' Façades. *Chiang Mai University Journal: Journal of Environmental Design*, 1(1), 1-14. (in Thai)
- Sittisomboon, M. (2007). *Research methodology* (8th ed.). Naresuan University. (in Thai)
- Sthapitanonda, L. (2010). *Components : Basic Architecture* (4th ed.). Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Tansukanun, P. (2016). *Urban conservation*. Chulalongkorn University Press. (in Thai)
- Thaweeyot, P. (2020). The Way of Life of Community in Tha Nam Nonthaburi, A.D. 1928–1983. *Journal of the Faculty of Arts, Silpakorn University*, 32(2), 42–70. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jasu/article/view/239276> (in Thai)